

hbo-bachelor
Popular Culture
Hanzehogeschool Groningen

NVAO beperkte Toets nieuwe opleiding Paneladvies 1 juli 2014

1	Samenvattend advies	3
2	Werkwijze panel	5
3	Beschrijving van de opleiding	6
	3.1 Algemeen	6
	3.2 Profiel instelling	6
	3.3 Profiel opleiding	6
4	Opleidingsbeoordeling	8
	4.1 Beoogde eindkwalificaties	8
	4.2 Onderwijsleeromgeving	10
	4.3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	15
	4.4 Afstudeergarantie en financiële voorzieningen	19
	4.5 Algemene conclusie over de kwaliteit van de opleiding	19
	4.6 Aanbevelingen	19
5	Overzicht oordelen	21
	Bijlage 1: Samenstelling panel	22
	Bijlage 2: Programma locatiebezoek	23
	Bijlage 3: Overzicht van bestudeerde documenten	25
	Bijlage 4: Lijst met afkortingen	27

1 Samenvattend advies

De Hanzehogeschool heeft een aanvraag Toets Nieuwe Opleiding ingediend voor een nieuwe opleiding 'Popular Culture'. Het betreft een samenvoeging van de twee bestaande, sterk geïntegreerde opleidingen Muziek en Vormgeving in een vernieuwde vorm, onder een nieuwe naam, met een eigen croho-nummer. De opleidingen worden aangeboden op de Minerva Academie voor Popcultuur te Leeuwarden. De opleidingen Muziek en Vormgeving zijn al vanaf 2003 gericht op popcultuur, maar in het nieuwe profiel worden andere inhoudelijke accenten gelegd en komt de benadering van *concept*gericht werken centraal te staan: de artistieke uitingen worden sterk verbonden met de beroepspraktijk en maatschappelijke vragen. Met de nieuwe opleiding verwacht de academie haar unieke profiel beter te kunnen ontwikkelen en meer zichtbaar te worden voor het werkveld, het netwerk en (aankomende) studenten.

De opleiding Popular Culture leidt op voor *'artistic professionals in popular culture die concepten ontwikkelen en creëren maar die ook interdisciplinaire projecten kunnen opzetten en leiden'*. Het gaat om functies gericht op de popcultuur binnen de creatieve sector, waarin ondernemerschap en innovatie leidend zijn. Bij 'T-shaped artistic professionals' gaat de beheersing van een specialisme en co-creatie, zoals fotografie of het spelen in een band, samen met een brede multi-, inter- en transdisciplinaire ontwikkeling. De opleiding heeft dit in haar profiel als volgt vertaald: qua *vormgeving* staan Music & Design centraal maar 'crossovers' met andere kunstvormen zijn mogelijk (bijvoorbeeld Theater en Media). *Inhoudelijk* leidend zijn maatschappelijke thema's als Duurzaamheid, Healthy Aging en Jeugdculturen ingevuld vanuit verschillende disciplines (bijvoorbeeld Techniek, Energie, Sociologie en Organisationskunde). De opleiding kiest daarbij voor een 'glocale' benadering: de verbinding van het regionale met het (inter)nationale en vice versa.

De *beoogde eindkwalificaties* zijn vastgelegd in het opleidingsprofiel Popular Culture (2013), dat is gerelateerd aan de landelijke profielen Vormgeving en Muziek (2002) en Vormgeving en Beeldende Kunst (2014). De eindkwalificaties bestaan uit zes kerntaken en tien competenties en zijn uitgewerkt naar bijbehorende leeruitkomsten. Zij zijn samen met studenten, het team en het werkveld tot stand gekomen en sluiten aan bij de beoogde functies in het beroepenveld. Uit een recent marktonderzoek blijkt dat het inter- en multidisciplinaire karakter goed aansluit bij actuele ontwikkelingen in de creatieve sector en de vraag naar breed opgeleide (zzp) specialisten. Het panel vindt de eindkwalificaties actueel, op hbo-niveau en geconcretiseerd. Zij sluiten voldoende aan bij het gekozen profiel, de vakgenoten en het (internationale) werkveld. Het panel adviseert de opleiding over hoe zij in de voorhoede kan blijven door bijvoorbeeld zelf relevante ontwikkelingen vast te stellen en deze explicieter te relateren aan het opleidingsprofiel en de eindkwalificaties.

Het *programma* is inhoudelijk en qua niveau afgestemd op de beoogde eindkwalificaties. De projecten zijn voldoende uitdagend en sluiten aan bij de benadering van het conceptgericht werken. Vrijwel alle projecten worden uitgevoerd in het werkveld. Het (internationale) netwerk van de opleiding en de eigen netwerken van de studenten versterken elkaar. De opleiding biedt studenten veel ruimte om hun persoonlijk profiel vorm te geven (150 van de 240 EC zijn flexibel in te vullen): de drie vaste docentrollen in de productiehuisen helpen daarbij. De theoretische verdieping en het onderzoeksmatig werken zijn verankerd in de projecten. Het panel vindt wel dat het lectoraat haar inspirerende, voedende en sturende rol

daarin beter kan richten op de verbinding van onderzoek en onderwijs, zodat de opleiding oog blijft houden voor relevante thema's in het onderwijs.

Kenmerken van het *didactisch concept* zijn: 'competentiegericht, zelfsturend, praktijk gestuurd leren vanuit een 'blended' lerende en producerende community'. De productiehuizen en het flankerend onderwijs stimuleren studenten zich ontwikkelend, onderzoekend en ondernemend op te stellen. De adequate *fysieke* omgeving (ruimtes, voorzieningen) is ondersteunend en faciliterend. Het panel waardeert de algehele opzet van de *intake* en de *studiebegeleiding*. De selectiecriteria bij de intake zijn helder, maar kunnen mogelijk nog iets scherper. De keuze voor een individuele coach voor iedere student ('for life'), naast de docent-SLB'ers in de productiehuizen, is positief. Het panel adviseert om de rol van de SLB'er (als coach) aangaande de ontwikkeling van de student vooral onafhankelijk te houden ten aanzien van de inhoudelijke sturing/begeleiding in de projecten. Het *personeel* is zowel kwalitatief en als kwantitatief in staat om de opleiding Popular Culture verder vorm te geven. Het panel concludeert dat de onderwijsleeromgeving voldoende is vormgegeven en studenten in staat stelt de beoogde eindkwalificaties te bereiken.

Iedere periode of semester kent een formeel tussentijds moment van ontwikkelingsgerichte feedback (formatieve toetsing) en een afsluitende beoordeling (summatieve toetsing). In het *toetssysteem* moet competentie-ontwikkeling op basis van opklimmende ambitieniveaus worden aangetoond. Bij het flexibele deel van het curriculum helpt de opleiding de student - met behulp van toetsplannen per periode - deze niveau's te formuleren. In de toetsen wordt de student beoordeeld: het POP, het portfolio en de eerder ontvangen feedback staan centraal. Onderzoek is onderdeel van het portfolio. Assessoren zijn onafhankelijk en het werkveld is betrokken. De opleiding werkt met een examen- en toetscommissie. Studenten zijn positief over dit toetssysteem. De beoordeling van het *afstudeerproject* kent dezelfde systematiek; alleen wordt bij het portfolio assessment gewerkt met een vaste externe assessor. Ook is er een (publieksgericht) performance assessment. Minimaal zeven van de tien competenties moeten op expertniveau worden gerealiseerd. Het panel heeft een representatieve set van eindwerken van eerdere cohorten bekeken. Daarnaast heeft zij gesproken met leden van de Werkveld Advies Raad en enkele alumni. Zij concludeert dat de opleiding in staat is om haar *beoogde eindkwalificaties* te realiseren. Het panel raadt aan om meer aandacht te geven aan het realiseren van de competentie ondernemerschap op expertniveau en meer focus aan te brengen in de beoordeling van het afstudeerproject. Het panel vindt dat de opleiding Popular Culture met haar profiel *meerwaarde* heeft.

De instelling geeft aan studenten de garantie dat het programma volledig kan worden doorlopen en stelt toereikende financiële voorzieningen beschikbaar.

Het panel adviseert de NVAO om **positief** te besluiten ten aanzien van de kwaliteit van de nieuwe opleiding hbo-bachelor Popular Culture van de Hanzehogeschool Groningen.

Den Haag, 1 juli 2014

Namens het panel ter beoordeling van de beperkte Toets Nieuwe Opleiding hbo-bachelor Popular Culture van de Hanzehogeschool Groningen,

Luc Nowé
(voorzitter)

Lieke Ravestein
(secretaris)

2 Werkwijze panel

De NVAO heeft een panel vastgesteld met volgende samenstelling:

- Voorzitter: Luc Nowé, directeur Poppunt Vlaanderen;
- Panellid: Ingrid Schuffelers, hoofddocent Product Design aan de HKU, zelfstandig ontwerpster in projecten van diverse ontwerpbureaus, lector van lectoraat 'Design' (was lid visitatiecommissie Vormgeving 2013);
- Panellid: Merlijn Twaalfhoven, componist en ontwerper van concerten, leidt grote interdisciplinaire projecten, is oprichter en artistiek leider van Stichting La Vie sur Terre (was lid visitatiecommissie Popmuziek 2010);
- Studentlid: Henri Boersma, BSc, masterstudent Geneeskunde, Universiteit Maastricht.

Het panel werd bijgestaan door Nancy Van San, beleidsmedewerker NVAO, procescoördinator en Lieke Ravestein, zelfstandig onderwijskundig adviseur, secretaris.

Bij de toetsing heeft het panel het Beoordelingskader voor de beperkte Toets Nieuwe Opleiding van de NVAO (Stcrt. 2010, nr 21523) in acht genomen.

Het panel heeft zich aan de hand van de door de opleiding verstrekte documenten op de beoordeling voorbereid. Op 18 februari 2014 is het panel bij elkaar geweest. Voorafgaand aan de vergadering is door het panel informatie opgevraagd betreffende de invulling van het curriculum van de opleiding Popular Culture. Tijdens deze bijeenkomst zijn de eerste bevindingen van het panel besproken en zijn vragen geformuleerd voor de aanvrager. Een deel van deze vragen is vervolgens naar de aanvrager gestuurd met het verzoek de antwoorden op deze vragen, evenals een aantal aanvullende bijlagen, voorafgaand aan het locatiebezoek bij het panel aan te leveren. Op 6 mei 2014 werd de tweede set aanvullende documenten ontvangen. In bijlage 3 van dit paneladvies is een overzicht opgenomen van alle documenten die het panel heeft ontvangen. Op basis van de voorbespreking en de aanvullende informatie zijn door de secretaris vragen geïnventariseerd die als input zijn gebruikt voor het locatiebezoek.

Op 20 en 21 mei heeft het panel een locatiebezoek afgelegd. Op 20 mei woonde het panel op locatie van de opleiding een presentatie van de teamleider bij en kreeg zij de gelegenheid om (voor de opleiding typerende) afstudeerwerken te bekijken en hierover in gesprek te gaan. Daarna was er vooroverleg van het panel. De visitatie vond plaats op 21 mei, waarbij het panel in verschillende gespreksrondes van nadere informatie is voorzien en de vraagpunten aan de orde zijn gesteld en in discussie zijn gebracht. Het programma van het locatiebezoek is toegevoegd in bijlage 2. Na afloop van het locatiebezoek heeft het panel de bevindingen onderling besproken en vertaald naar voorlopige conclusies. De secretaris heeft op basis hiervan een conceptadvies opgesteld dat aan de panelleden is voorgelegd voor commentaar. Vervolgens heeft het panel dit concept van commentaar voorzien, waarna de definitieve tekst is vastgesteld. Uiteindelijk zijn aan de hand van de uitkomsten per standaard beargumenteerde oordelen per onderwerp en een eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding gegeven. Dit heeft geresulteerd in een definitief paneladvies aan de NVAO op 1 juli 2014.

3 Beschrijving van de opleiding

3.1 Algemeen

Instelling	:	Hanzehogeschool Groningen
Opleiding	:	hbo-bachelor Popular Culture
Variant	:	voltijd
Afstudeerrichtingen	:	n.v.t.
Locatie	:	Leeuwarden
Studieomvang (ECTS)	:	240 ECTS
Sector	:	Taal en cultuur

3.2 Profiel instelling

De Hanzehogeschool Groningen is een bekostigde instelling die behoort tot de grotere hogescholen in Nederland. In het studiejaar 2013-2014 telde de hogeschool 26.233 studenten en 2.947 personeelsleden. De hogeschool bestaat uit zeventien *schools* en zes kenniscentra. Eén van de *schools* is Academie Minerva met de volgende onderdelen: Beeldende Kunst en Vormgeving, Frank de Mohr International Masters (FMI) en de Minerva Academie voor Popcultuur. De laatste academie, gevestigd in *Leeuwarden*, biedt sinds september 2003 de bacheloropleidingen Vormgeving (croho 39111) en Muziek (croho 34739) aan in een gezamenlijk curriculum. Kenmerkend is het flexibele opleidingsconcept gericht op de praktijk van popcultuur binnen de creatieve sector. De Hanzehogeschool biedt Muziek en Vormgeving onder dezelfde croho-nummers ook aan te *Groningen*¹, maar deze opleidingen zijn volgens een ander onderwijsmodel vormgegeven. De Hanzehogeschool wil met de aanvraag Toets Nieuwe Opleiding bereiken dat haar huidige opleidingen-aanbod te Leeuwarden zich verder kan ontwikkelen vanuit een (her)nieuw(d)e opleiding Popular Culture (waar de aanvraag op is gericht).

De Minerva Academie voor Popcultuur voelt zich gesteund in dit voornemen door uitspraken vanuit eerdere accreditaties. Al in het NVAO-besluit over de opleiding Vormgeving (2008) werd er melding van gemaakt dat het toenmalige panel het voornemen van de Hanzehogeschool ondersteunde om de opleiding Vormgeving te *Leeuwarden* onder een eigen croho-registratie onder te willen brengen vanwege het unieke profiel (te weten popcultuur)².

In 2008 en in 2010 zijn de opleidingen Vormgeving en Muziek geaccrediteerd, in 2013 kreeg de Hanzehogeschool een positief besluit instellingstoets kwaliteitszorg (26-4-2013) en is 2014 is de opleiding Vormgeving geheraccrediteerd.

3.3 Profiel opleiding

De bacheloropleiding Popular Culture valt binnen het domein van het Hoger Kunstonderwijs (KUO) en is een nieuwe voltijdstudie op HBO-niveau die opleidt voor de graad *Bachelor of Popular Culture*. In de aanvraag typeert de opleiding het inhoudelijk profiel als volgt: “De

---

¹ Prins Claus Conservatorium en Vormgeving Communicatie (Grafisch ontwerp, Illustratie/Animatie) en Vormgeving Ruimtelijk ontwerp (interieurarchitectuur)

² Besluit accreditatie hba-Vormgeving Hanzehogeschool, NVAO, 22 juli 2008

opleiding Popular Culture heeft een opleidingsprofiel, dat onderscheidend is en gericht is op de praktijk van de popcultuur binnen de creatieve sector, waarin ondernemerschap en innovatie een belangrijke rol spelen. De opleiding leidt studenten op tot artistic professionals in popular culture die interdisciplinaire projecten kunnen opzetten en leiden". De Artistic Professional zoekt de verdieping in de multi- en interdisciplinaire kunstwereld. De vakgebieden Music & Design, de vakgebieden waarin de Artistic Professional zich specialiseert, staan daarbij centraal.

Nieuw ten opzichte van de opleidingen Muziek en Vormgeving is dat de opleiding qua onderwijsconcept en inrichting van de organisatie van 'onderop' - in nauwe dialoog met het werkveld en de samenleving - wordt vormgegeven. Visieontwikkeling, communicatie, ondernemerschap en leiderschap krijgen hierbij meer accent.

De opleiding Popular Culture onderscheidt zich van vergelijkbare bacheloropleidingen in Nederland. De opleidingen Muziek met een popprofiel van de Rockacademie te Tilburg en Muziek met een popprofiel van de Music Academy te Haarlem zijn eveneens gericht op functies als muzikant of aan muziek gerelateerde beroepen, maar Popular Culture gaat een stap verder door ook de *artistieke vormgeving en performing arts in brede zin* intensief erbij te betrekken. De Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs bevestigt dit onderscheid voor Popular Culture in haar positieve advies opgenomen in de macrodoelmatigheidstoets en formuleert dit als volgt: "*Het verschil met andere opleidingen is dat het concept en de subcultuur als startpunt dienen. De opleiding Popular Culture kan over een muziekcompositie gaan, maar ook over een grafisch of ruimtelijk ontwerp, het programmeren van een festival of het ontwerpen van een experience*"³.

De verwachte jaarlijkse instroom voor de opleiding Popular Culture bedraagt ongeveer 65 studenten. De opleiding geeft tijdens de visitatie aan niet teveel te willen groeien ook in verband met de sectorafspraken (de gezamenlijke instroom van Vormgeving en Muziek in cohort 2013 bedraagt 57), maar vooral aandacht te willen houden voor de kwaliteit van de opleiding.

---

³

Uit: Advies Macrodoelmatigheidstoets, 29 juli 2013. Dit advies leidde tot een positief doelmatigheidsbesluit betreffende de opleiding Popular Culture (Rectificatie besluit doelmatigheidstoets Popular Culture, 15 oktober 2013 Minister van OCW, 28 augustus 2013)

4 Opleidingsbeoordeling

4.1 Beoogde eindkwalificaties

Van toepassing is het Beoordelingskader voor de beperkte Toets nieuwe opleiding van de NVAO (Stcr. 2010, nr 21523).

Dit kader wordt gebruikt als de instelling beschikt over een positief oordeel over de instellingstoets kwaliteitszorg. De beoordeling komt tot stand op basis van een discussie met 'peers' over de inhoud en kwaliteit van de opleiding en is gericht op vier vragen:

1. Wat beoogt de opleiding?
2. Hoe wil de opleiding dit realiseren?
3. Hoe wil de opleiding dit toetsen?
4. Zijn er voldoende financiële middelen?

Deze vier vragen zijn vertaald in vier standaarden. Over de standaarden geeft een visitatiepanel een gemotiveerd oordeel op een tweepuntsschaal: onvoldoende of voldoende. Vervolgens geeft het panel een gemotiveerd eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding, ook op de tweepuntsschaal.

Bij de beoordeling worden de volgende definities gehanteerd. Deze definities hebben zowel betrekking op de scores van de standaarden als op de scores van de opleiding in totaal.

Basiskwaliteit

De kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs verwacht mag worden van een bachelor- of masteropleiding binnen het hoger onderwijs.

Onvoldoende

De opleiding voldoet niet aan de basiskwaliteit.

Voldoende

De opleiding voldoet aan de basiskwaliteit.

Aangezien het om een opleiding gaat die wordt gevormd, zijn bij de oordeelsvorming ook de gerealiseerde eindkwalificaties betrokken.

4.1.1 Standaard 1

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Bevindingen

De opleiding Popular Culture ziet zichzelf als voorhoedespeler en trendsetter in het kunstenonderwijs, de populaire cultuur en sociaal-maatschappelijke ontwikkelingen. De opleiding wil daarbij haar noordelijke identiteit en haar eigen visie op onderwijs regionaal, nationaal en internationaal uitdragen.

De opleiding wil studenten opleiden tot een nieuwe generatie van creatieven: 'de *changemakers*'. Het gaat om zogenaamde T-shaped artistic professionals die hun eigen gedrevenheid en artistieke kunnen verbinden met de vraag van de samenleving door 1)

innovatieve concepten te bedenken, 2) deze concepten te maken en 3) te delen. Het gaat om drie kenmerkende beroepstaken, die de opleiding heeft uitgewerkt naar zes kerntaken.

De opleiding heeft haar eindkwalificaties vastgelegd in het opleidingsprofiel Popular Culture (2013). Dit opleidingsprofiel is gebaseerd op de competenties die landelijk zijn vastgelegd in de profielen Vormgeving en Muziek (2002). De eindkwalificaties bestaan uit tien competenties⁴, die zijn gekoppeld aan de zes kerntaken en die zijn uitgewerkt naar specifieke leeruitkomsten van het curriculum. Het opleidingsprofiel is in samenwerking met studenten, team en het werkveld tot stand gekomen.

In de OER en het Toetsplan zijn competenties, de vergelijkingen met de landelijke profielen en de uitwerking naar de leeruitkomsten opgenomen. In een apart document is een vergelijking gemaakt met het nieuwe landelijke opleidingsprofiel Vormgeving en Beeldende Kunst (versie januari 2014). Uit deze vergelijking blijkt dat de competenties op hoofdlijn matchen, maar ook dat de opleiding Popular Culture daarbij drie competenties extra heeft toegevoegd: visieontwikkeling, ondernemerschap en leiderschap.

Kenmerkend voor het beroepenveld is dat de professionals werken in 'hybride' of 'gemengde praktijken' op zelfstandige basis. Er bestaan daarbij veel 'crossovers' tussen vormgeving, muziek, media, theater, techniek, biochemie (bio art) en energie. Niet de disciplines, maar het *concept* en de vragen in de samenleving, vormen het uitgangspunt. De dynamische, turbulente en veelzijdige praktijk is richtinggevend. De opleiding kiest daarbij voor een 'glocale' benadering: er wordt altijd gezocht naar verbinding en relaties tussen het regionale en het (inter-)nationale.

De opleiding sluit met haar beroepsbeeld en competenties aan op uitkomsten uit het marktonderzoek Toekomst voor de popartiest, Onderzoeksbureau Elles Bulder (maart 2013). Werkveldvertegenwoordigers en alumni zijn van mening dat het *inter- en multidisciplinaire* karakter van de opleiding goed aansluit bij actuele ontwikkelingen in de creatieve sector en (dus) bij de vraag naar breed opgeleide (zzp) specialisten. Ook de door de opleiding vastgestelde competenties worden door de respondenten in het onderzoek genoemd als relevant. Daarbij worden als succesfactoren voor de artistic professionals genoemd: zelfstandigheid, communicatieve en ondernemersvaardigheden, kennis van popcultuur en theoretische kennis van vormgeving en muziek. Het opdoen van internationale ervaring biedt volgens het onderzoek extra kansen.

De opleiding sluit aan bij het Sectorplan Kunsten Focus op Talent, 2012-2016, doordat zij substantieel meer aandacht aan ondernemerschap gaat besteden.

De opleiding heeft haar eindkwalificaties in een tabel afgezet tegen de Dublin Descriptoren. Deze tabel laat zien dat de eindkwalificaties hier nauw op aansluiten en daarmee voldoen aan de eisen die internationaal gesteld worden aan de eindkwalificaties van een hbo bacheloropleiding.

Overwegingen

Het panel is van mening dat de *eindkwalificaties adequaat* zijn geformuleerd, op hbo-niveau en passend bij de eisen van het (internationale) werkveld en de vakgenoten. De tien competenties en operationalisering naar de leeruitkomsten weerspiegelen de kenmerken van het profiel van de opleiding (conceptueel, omgevingsgericht, interdisciplinair, innovatief)

---

⁴ De 10 competenties zijn: visieontwikkeling, creërend vermogen, communicatief vermogen, vermogen tot samenwerken, innovatief vermogen, reflectief vermogen, omgevingsgerichtheid, ondernemerschap, organiserend vermogen en leiderschap.

en zijn voldoende uitgewerkt naar resultaatgerichte handelingen op hbo-niveau. Het panel vindt het positief dat de opleiding, in vergelijking met het landelijk opleidingsprofiel, aan de eindkwalificaties drie extra competenties heeft toegevoegd. Ook de onderbouwing van het opleidingsprofiel met behulp van het marktonderzoek is helder. Zij heeft van enkele leden van de Werkveld Advies Raad (WAR) begrepen dat zij actief bij het opstellen van de eindkwalificaties zijn betrokken.

Het panel heeft de vraag gesteld hoe de opleiding naar de toekomst 'de rol van *voorhoedespeler en trendsetter*' kan behouden. De opleiding gaat er van uit dat relevante ontwikkelingen door de vele contacten van de opleiding (docenten en studenten) met het werkveld in het profiel automatisch een plaats zullen krijgen. Het panel vraagt zich af of dit altijd zo spontaan gebeurt. Het panel raadt daarom aan dat de opleiding actief *zelf* in de voorhoede blijft en onderzoekend haar eigen profiel blijft vormgeven. Hierbij gaat het ook om het regelmatig vaststellen van relevante, nieuwe (technologische, cross mediale en interdisciplinaire) ontwikkelingen in muziek, vormgeving en vakgebieden die explicieter gerelateerd kunnen worden aan het opleidingsprofiel en de eindkwalificaties. Wellicht kunnen de contacten met (relevante) buitenlandse hogescholen worden geïntensiveerd om nieuwe trends in de popular culture te spotten of verder te ontwikkelen.

Conclusie

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel voldoende.

4.2 Onderwijsleeromgeving

4.2.1 Standaard 2

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Bevindingen

Relatie tussen de beoogde eindkwalificaties en programma

In de OER zijn de tien competenties uitgewerkt naar leeruitkomsten per competentie. Deze leeruitkomsten kunnen worden aangetoond op vier ambitieniveaus: 'basis, gevorderd, expert en excellent'. Ondersteunend hierbij is de Matrix Niveaubepaling, waar ieder niveau aan de hand van bepaalde dimensies is geoperationaliseerd⁵. Het te behalen eindniveau voor alle bachelorstudenten is *minimaal expertniveau*; het *excellentieniveau* is specifiek gericht op studenten van het honours talentprogramma.

De helft van het propedeuseprogramma en één-derde van het hoofdfaseprogramma is *aanbodgericht* en qua inhoud grotendeels vastgelegd. De omvang en opbouw van het aanbodgerichte deel is als volgt: alle competenties moeten worden gehaald op *basisniveau* (30 EC van de propedeuse), alle competenties moeten worden gehaald op *gevorderd* niveau (30 EC van de Profileringen in de Hoofdphase), vijf specifieke competenties moeten op *gevorderd* niveau worden gehaald (15 EC van de stage) en vijf andere specifieke competenties moeten op *expertniveau* worden gehaald (15 EC van de afstudeeropdracht). In een totaaloverzicht (tabel 3 van de aanvraag) wordt duidelijk waar welke competenties en kerntaken in het programma aan bod komen. De door het panel bekeken programmaonderdelen corresponderen met deze opbouw.

⁵ De dimensies zijn: de mate van voorstructurering van het project, de complexiteit van de context, de disciplinegebondenheid, de impact op de omgeving, de mate van zelfstandigheid, de artistieke identiteit en de theoretische verdieping.

De competenties, kerntaken, leerdoelen en / of leeruitkomsten op blokniveau, zoals beschreven in de handleidingen, liggen in het verlengde van de competenties, kerntaken en leeruitkomsten op curriculumniveau en zijn op het juiste niveau uitgewerkt.

Voor het overige *flexibele* deel van het programma (150 EC), moet de student zelf competenties, kerntaken en leeruitkomsten uit het opleidingsprofiel kiezen en hierbij het bijpassende ambitieniveau formuleren. De opleiding faciliteert en ondersteunt dit proces door specifieke aanwijzingen in de handleidingen en door de student actief te begeleiden bij het invullen van zijn of haar Persoonlijke Ontwikkelingsplan (POP).

Op basis van het gesprek met studenten stelt het panel vast dat zij de niveau-opbouw in de projecten herkennen. De student die het honours traject volgt geeft aan dat er in dit traject hogere eisen worden gesteld die het expertniveau weerspiegelen (zoals het projectleiderschap van een breed, interdisciplinair en internationaal project).

Inhoud en samenhang van het programma

De vier propedeuseprojecten geven een goed beeld van de opleiding en spelen zich grotendeels in de beroepspraktijk af. Het gaat om 'Jezelf introduceren en kennismaken' (Flux), 'Jouw omgeving onderzoeken' (Clan), 'Werken met een opdrachtgever' (Pitch!) en 'Media inzetten' (Tell!). Tijdens de Profileringen in de hoofdfase werkt de student aan zijn eigen, unieke profiel. De Profilering 1 en 2 zijn gericht op de opleiding, Profilering 3 / minor is gericht op 'verbreden of verdiepen' en Profilering 4 betreft 'de oriëntatie op het afstuderen'. Tijdens de stage en de minor werkt de student 'in dienst' van een organisatie. Het verplichte deel van de stage behelst onder andere een analyse, een evaluatie van de missie, visie en doelstellingen van de stage-organisatie. De afstudeeropdracht houdt in dat de student een integraal en multidisciplinair project uitvoert gericht op de (internationale) samenleving: een audio en/of visuele productie, een installatie, een evenement, een campagne, een publicatie, een interventie et cetera.

Docenten en studenten geven voorbeelden van typerende projecten van de opleiding. Het gaat om vormgevings- en/of muziekprojecten op gebied van duurzaamheid (Energy Academy Europe), werken met ouderen in verzorgingshuizen (Healthy Aging), werken met kinderen Syndroom van Down (Concepting bureau), organiseren van een internationaal event (IslandCQ). Daarnaast zijn sommige studenten (internationaal) bekend als muzikant of entertainer en leren zij om hun eigen netwerk op te bouwen en 'tools' daarbij in te zetten. Het (internationale) netwerk in de opleiding is volgens docenten en studenten uitgestrekt en helpt studenten zich onderzoekend en ondernemend op te stellen⁶.

De kennisgebieden en het onderzoek zijn ingebed in de projecten en het flankerend onderwijs. Enerzijds heeft de opleiding de opvatting dat kennis 'fluïde' is en dat de relevantie afhangt van de context waarin de student zich bevindt en de bruikbaarheid van kennis voor de praktijk. Anderzijds wordt er door de opleiding voldoende gestuurd op het actief verwerven van bepaalde vastgestelde kennis en onderzoek. Dit gebeurt door aanwijzingen in de handleidingen: het gaat om (deels verplichte) literatuur met bronvermelding en aanwijzingen gericht op het doen van artistiek onderzoek en handelingsonderzoek⁷.

---

⁶ De opleiding beschikt over een netwerk in Nederland, Litouwen, Finland, Letland, Hongarije, Spanje en Groot-Brittannië.

⁷ Bijvoorbeeld: 'Handleiding Popular Culture, het onderwijs in de propedeuse, 2014-2015' en 'Handleiding onderwijs hoofdfase, AVP, 2013-2014'.

De opleiding is verbonden aan het Kenniscentrum Kunst & Samenleving met de lectoraten Popular Culture, Sustainability and Innovation (PSI) en Image in Context (IIC). De lector PSI geeft aan dat er gekozen wordt voor een benadering van 'Active Research', een iteratief proces waarbij er ingestoken of gefocust wordt op: de vraag, de methode, het product. Het onderzoek is een integraal onderdeel van het leerproces dat zich in de praktijk afspeelt en deel uitmaakt van ieder project waaraan een student werkt. De lector geeft aan dat het lectoraat weinig onderzoeksthema's of onderzoeksprojecten *zelf* aanbiedt, maar dat deze door de vormgeving van het onderwijs, het volgen van intuïtie en recente ontwikkelingen en via de netwerken, de opleiding binnenkomen. Docenten zijn bekend met de kennisbasis⁸ en de visie op onderzoek en wijzen de studenten hier actief op. Studenten vertellen dat zij zelf actief op zoek gaan naar literatuur en bronnen.

Een docent geeft aan dat het onderzoek in de projecten is verankerd, maar dat de zichtbaarheid en rol van het lectoraat nog voor verbetering vatbaar is. Het lectoraat PSI roept bij studenten als het panel daar naar vraagt, niet direct herkenning op.

Didactisch concept en contacturen

Vanuit een *sociaal constructivistische* visie op onderwijs en leren typeert de opleiding het didactisch concept als volgt: er is sprake van (toename in) zelfsturing door de student, de vraag uit de praktijk stuurt in hoge mate de competentie-ontwikkeling en sociale interactie binnen een 'blended' lerende en producerende community bevordert het leren.

Het onderwijs wordt georganiseerd vanuit een productiehuis. Een productiehuis bestaat uit ongeveer vier projectgroepen (één projectgroep kent vijf studenten) en richt zich op de organisatorische voortgang van de projecten en de artistieke ontwikkeling van de student. *Coaching* binnen het productiehuis gebeurt structureel door 1) een Research en Development-docent (R&D-docent), 2) een docent Projectmanagement (projectcoach) en 3) de studieloopbaanbegeleider (SLB'er). Daarnaast wordt op maat flankerend onderwijs geboden in de vorm van werkcolleges (sound, vision en brainwaves), café 's (gericht op vaardigheden en kennis over het instrument), consulten (vakdocenten), (gast)colleges, trainingen, workshops. De roosters per periode in de projecthandleidingen propedeuse weerspiegelen deze opzet: sommige lessen zijn van tevoren ingepland (bijvoorbeeld bijeenkomsten van het productiehuis, de gastlessen of de trainingen) en ook de harde deadlines zijn gegeven (zoals feedback- en inlevermomenten), maar de overige onderdelen van het flankerend onderwijs moeten door de studenten zelf worden ingepland. De opleiding gaat in haar plannings uit van een gemiddeld aantal uren van 13,7 contacturen per week (bij 40 weken), dat is verdeeld over de zojuist genoemde werkvormen⁹.

Op basis van de gesprekken met studenten en docenten heeft het panel een beeld van de werking van de productiehuizen. Voor de productiehuizen geldt: in de propedeuse worden studenten ingedeeld. Hoofdfasestudenten uit alle leerjaren worden geselecteerd voor productiehuizen. Studenten uit verschillende leerjaren zijn gemixed in de productiehuizen. Ten behoeve van de selectie voor één van de productiehuizen maken de studenten een Plan van aanpak en doen ze vervolgens een 'pitch'. In de productiehuizen wordt volop feedback gegeven en gezamenlijk kennis ontwikkeld. Het flankerend onderwijs en de netwerken zijn cirkels daaromheen.

---

⁸ Bijvoorbeeld 'Kennis van de AvP, juni 2013'.

⁹ Bij de berekening moet opgemerkt worden dat er verschillen in contact zijn: individuele consults voor instrumentele vakken, onderwijs in kleine groepen en onderwijs in grotere groepen (25 of meer).

De studenten laten weten dat zij continu 'druk' zijn met de opleiding: de geplande contacturen worden volgens hen ruimschoots gemaakt.

De studenten werken steeds aan eigen projecten, aan projecten geacquireerd door het projectbureau en/of projecten uit het (internationale) netwerk van de opleiding. De criteria uit de Matrix Niveaubepaling worden gebruikt om de geschiktheid van projecten en stageplaatsen te bepalen.

Intake, studiebegeleiding en betrokkenheid studenten

De toelatingseisen, de criteria voor deelname aan de minoren en excellentieprogramma's, de rollen van de SLB'er bij de studiebegeleiding en het (bindend) studieadvies in de propedeuse zijn duidelijk beschreven in de OER.

De intakecommissie (bestaande uit docenten en studenten) selecteert studenten door middel van 1) een vragenlijst inclusief een portfolio en 2) een intakeassessment, waarbij wordt gelet op artistieke aanleg en de dispositie om de instrumentele vaardigheden verder te ontwikkelen. De dean is formeel eindverantwoordelijke over toelating van de aspirant studenten.

Uit de gesprekken die het panel heeft gevoerd blijkt dat bij intake wat betreft 'de muzikale vaardigheden' de lat niet heel hoog ligt; ontwikkelbaarheid in die (muzikale) vaardigheden en zoekende, creatieve, zichzelf ontwikkelende en ondernemende vaardigheden zijn zeker zo belangrijk.

De SLB'er heeft drie rollen: consulent / contactpersoon, coach en contractpartner. Als *consulent* adviseert de SLB'er over keuzes in het curriculum en als *contactpersoon* geeft de SLB'er informatie over documenten, diensten of functionarissen. Als *contractpartner* beoordeelt de SLB'er de kwaliteit van het portfolio, het POP en de SOK (studieovereenkomst voor keuze-onderwijs). Ook het niveau van competentieontwikkeling en de wijze waarop dit aangetoond wordt is in het POP beschreven. Als *coach* bespreekt de SLB'er de voortgang in en reflectie op de competentieverwerving. De docenten van de andere onderwijseenheden beoordelen (formatief) de betreffende student inhoudelijk. Uit de gesprekken blijkt dat de opzet van studieloopbaanbegeleiding verandert. Er zijn veel verschillen tussen studenten in hun studievoortgang en (sommige) studenten hebben meer persoonlijke aandacht nodig. Hiertoe zijn de volgende verbeteringen in gang gezet: invoeren van een apart SLB-overleg, voor iedere student een individuele coaching naast de SLB'ers in de productiehuisen en er komt meer aandacht in de opleiding voor coachingstechnieken door docenten.

Studenten voelen zich betrokken bij de opleiding. De Opleidingscommissie functioneert volgens hen goed; deze commissie denkt mee met de opzet van de opleiding Popular Culture. Studenten vullen blokenquêtes in en krijgen daarover regelmatig terugkoppeling.

Personeel

In de aanvraag heeft de opleiding een overzicht gegeven van de 24 docenten (ongeveer 13,7 fte) die het onderwijs van de opleiding (zullen) verzorgen, met hun titels, kwalificaties, beroepsdeskundigheid en gevolgde scholing. Van deze docenten beschikken acht docenten over de mastertitel, zijn drie docenten bezig met hun master en is één docent bezig met een promotietraject. Alle docenten hebben de Pedagogisch Didactische Bekwaamheid (PDB) en vrijwel alle docenten hebben een training in assessments gevolgd. Zij werken in het werkveld en treden als coach, SLB'er of vakdeskundige op voor de voor Popular Culture relevante onderdelen. In

2012-2013 zette de opleiding 19 gastdocenten en 21 extern deskundigen in. Twee extern deskundigen die betrokken zijn bij de beoordeling van het eindniveau hebben de training assessments gevolgd. Minimaal vier docenten zijn betrokken bij activiteiten van het Kenniscentrum Kunst & Samenleving.

De docenten van de opleiding overleggen regelmatig over de afstemming tussen de verschillende vakken (binnen de productiehuisen, in het SLB-overleg, het overleg voor instrumenteel onderwijs in de café's en in het propedeuse- en hoofdfaseoverleg).

Ook zijn er teamdagen, waarbij er onder andere aandacht is voor de ontwikkeling van de visie op praktijkgericht onderzoek. Het kernteam bestaat uit de teamleider, twee hogeschooldocenten en een coördinator voor studieloopbaanbegeleiding.

Voorzieningen

Het academiegebouw beschikt naast de reguliere overleg- en projectlokalen (met beamers en iMac's) over voldoende specifieke ruimtes en faciliteiten gericht op de opleiding Popular Culture. Het gaat om: diverse oefenruimtes voor live registraties, diverse bunkers voor opname, muziekbewerking en experimenteren, een houtzaagwerkplaats, een spuitcabine, een fotostudio en een doka. Ook kunnen studenten gebruik maken van mediatheken van Minerva en andere *schools* of opleidingen van de Hanzehogeschool.

Studenten geven aan dat de fysieke leeromgeving hen voldoende faciliteert (bv. ruimtes, instrumenten).

Overwegingen

Het panel stelt vast dat het programma de *competenties* voldoende afdekt. De leerdoelen, de leeruitkomsten en ambitieniveaus van de programmaonderdelen liggen in het verlengde van de beoogde competenties, kerntaken en leeruitkomsten van het curriculum. Ook de niveau-opbouw is herkenbaar doorgevoerd in zowel het aanbodgerichte als het flexibele deel van het programma¹⁰.

De *inhoud* van het programma is voldoende relevant en uitdagend. De profilering van Popular Culture als 'innovatief, duurzaam, vanuit een visie, interdisciplinair en globaal' en de kennisgebieden 'communicatie, ondernemerschap, marketing, organisatie, technologie' zijn verwerkt in de onderwerpen van de projecten. De opleiding biedt daarbij ruimte aan de student om zijn of haar persoonlijk profiel vorm te geven met verdergaande eigen specialisatie (Muziek en / of Vormgeving) of juist meer accent op de bredere maatschappelijke toepassing. De aansluiting en oriëntatie op het werkveld is ruimschoots aanwezig: de *concept*benadering, de cross-overs tussen de disciplines en de hybride of gemengde praktijken zijn eveneens zichtbaar in de opzet van de projecten (van alle jaren). Het (internationale) netwerk van de opleiding en de eigen netwerken van de studenten worden daarbij benut.

Hoewel er voldoende waarborgen zijn voor theoretische verdieping op basis van literatuur en onderzoek, is het panel wel van mening dat het lectoraat haar verbinding met het onderwijs sterker kan vormgeven. Het panel raadt aan dat het lectoraat haar inspirerende, voedende en sturende rol daarin neemt. Het is daarbij wenselijk dat de opleiding oog blijft houden voor relevante thema's in met name het aanbodgerichte onderwijs. Het panel trof bijvoorbeeld nog te weinig een visie aan op ondernemerschap en het opzetten van een zakelijke strategie.

---

¹⁰ Het panel heeft eindportfolio's bekeken (hierin waren portfolio's van eerdere leerjaren opgenomen), zodat het panel een beeld heeft gekregen van de opbouw van door de student gedefinieerde competenties en leeruitkomsten in het flexibele deel van de opleiding.

Het *didactisch concept* en de *vormgeving* van het programma sluiten aan bij het opleidingsprofiel. De wijze waarop de productiehuizen, het flankerend onderwijs en het leren in de praktijk zijn vormgegeven, stimuleren studenten om zich ontwikkelend, onderzoekend, ondernemend en gericht op het werkveld op te stellen. De opzet en kaders vanuit de onderwijsleeromgeving bieden voldoende structuur in relatie tot het flexibele en open opleidingsconcept. Een adequate *fysieke* omgeving (ruimtes, voorzieningen) is daarbij voorwaardelijk. Studenten geven aan: "*Het geheel werkt als communicerende vaten*".

De *intake* en *studiebegeleiding* zijn bewust vormgegeven. De opleiding reflecteert hierop en brengt regelmatig verbeteringen aan. Het panel waardeert de algehele opzet. Wat de *intake* betreft raadt het panel aan om in de selectie aandacht te geven aan (de gewenste) zelfstandigheid en ondernemendheid van de aspirant-studenten met het oog op het kansrijk doorlopen van met name het flexibele deel van de opleiding. Wat de *studiebegeleiding* betreft ondersteunt het panel de keus voor een vaste *individuele* coach voor iedere student, naast de docent-SLB'ers in de productiehuizen. Zij adviseert de opleiding dat de SLB'er (als persoonlijke coach) een onafhankelijke rol heeft, die niet te inhoudelijk sturend is. Het panel ziet als een risico dat een te grote inhoudelijk en sturende rol van de SLB'er (in de projecten) kan conflicteren met een meer onafhankelijk begeleidende of contracterende rol van de SLB'er (bij het vaststellen van POP' s), indien uitgevoerd door dezelfde persoon.

Het panel is van mening dat het *docentenkorps* zowel kwalitatief en als kwantitatief in staat is om de opleiding Popular Culture verder vorm te geven. De meeste docenten werken naast hun deeltijdbetrekking ook in het werkveld. De inzet van de vele gastdocenten past bij het profiel van de opleiding.

Het panel heeft gesproken met enthousiaste, op de opleiding betrokken, studenten en een gedreven, op het opleidingsconcept betrokken, docentenkorps.

Conclusie

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel voldoende.

4.3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

4.3.1 Standaard 3

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Bevindingen

Systeem van Toetsing

De opleiding beoordeelt *integraal* de competenties aan de hand van het daarbij behorende gedrag. Het Toetsplan beschrijft de visie van de opleiding op toetsen, de organisatie van de toetsen, een overzicht van het systeem van toetsen, de specifieke toetsplannen per periode (projecten) of semesters (stage en afstuderen) en het beoordelingsformulier waarin de formatieve en summatieve beoordelingen worden vastgelegd.

De toetsplannen per periode laten zien dat de wijze van toetsing van elk blok of semester aansluit bij de (beoogde) competenties, kerntaken en leeruitkomsten van de door de opleiding of de student gedefinieerde ambitieniveaus voor dat blok of semester. Beoordelingscriteria in de handleidingen zijn 'in lijn' met deze toetsplannen. De

projecthandleidingen van de propedeuse bijvoorbeeld corresponderen hiermee doordat de leeruitkomsten van de (vastgelegde) competenties en kerntaken geoperationaliseerd zijn naar omschrijvingen op *basis*niveau. In de afstudeerhandleiding 2013-2014 zijn de (vastgelegde) competenties en kerntaken geoperationaliseerd naar gedragsindicatoren (en voor de afstudeerhandleiding 2014/2015 gebeurt dit naar leeruitkomsten) op *expert*niveau¹¹.

Tabel 6, opgenomen in de aanvraag laat zien dat er bij iedere periode of semester twee typen van toetsing plaatsvinden:

- *Formatieve* toetsing: *ontwikkelingsgerichte* feedback gedurende het project (het proces) op basis van waarneming door de docent/beoordelaars. De toetsvormen zijn hier: presentatie, pitch, gesprek en assessments door middel van peer review, expertreview, self review en performance. Het betreft hier kwalitatieve feedback door twee begeleidende docenten bij het project (zijnde niet de SLB'er). Deze feedback wordt genoteerd op het beoordelingsformulier en er is geen cijfer aan verbonden.
- *Summatieve* toetsing: de *afsluitende* beoordeling uitmondend in Voldoende of Onvoldoende door twee assessoren van de opleiding die niet als docent bij het project betrokken zijn geweest. De toetsvormen zijn: portfolio assessment op basis van een presentatie door de student, een Criterium Gericht Interview (CGI) met de student op basis van diens POP, portfolio (bewijzen waaruit de competentie-ontwikkeling blijkt) en de tijdens het proces ontvangen feedback.

In de opzet van het Beoordelingsformulier is deze werkwijze herkenbaar.

In het portfolio assessment wordt de kenniscomponent altijd beoordeeld in de context van de kerntaak. Er wordt gelet op kennisontwikkeling door middel van onderzoek, toepassing van theorieën en brongebruik.

Studenten vertellen het panel dat zij de toetsing als transparant en billijk ervaren. Door het iteratieve proces van 'dossier aanleveren, aanvullen, een gesprek daarover (feedback) en de beoordeling en feedback van de assessoren' leer je. Ook heeft het panel gevraagd hoe studenten het ervaren om zelf hun ambitieniveau te bepalen en of zij zich daarbij afhankelijk voelen van docenten of de SLB'er. Studenten geven aan de betrokkenheid van de SLB'ers doorgaans als steun te ervaren. Er wordt opgemerkt: "*Als je het te simpel doet, wat heb je dan? Je maakt je eigen CV*". Daarnaast worden normen volgens hen als 'vanzelf' geobjectiveerd doordat er altijd externen (vertegenwoordigers uit de stage of het werkveld) bij zijn betrokken.

In de OER staan de wijze van toetsing (volgtijdelijkheid, toetsmomenten, anti-plagiaatregels) en de werkwijze van de examen- en toetscommissie beschreven. De examencommissie van de Academie Minerva bewaakt het niveau van de opleiding door intern toezicht te houden op de toetsing en beoordeling en door vast te stellen of de afgestudeerde de beschreven eindkwalificaties heeft gerealiseerd. Ook wijst de examencommissie de examinatoren aan. De leden van de examencommissie worden benoemd door de dean. De toetscommissie bewaakt onder verantwoordelijkheid van de examencommissie de kwaliteit van de reguliere assessments. Uit Verslagen van het overleg Examencommissie Academie voor Beeldende Kunst, Vormgeving en Popcultuur blijkt dat deze werkwijze consequent wordt toegepast.

Realisatie van de beoogde eindkwalificaties

---

¹¹ De opleiding heeft aan het panel een blauwdruk gegeven van het afstuderen 2014-2015; dit wordt analoog aan de huidige afstudeerhandleiding 2013-2014 op maat gemaakt voor de opleiding Popular Culture.

Het afstuderen gebeurt aan de hand van een afstudeerproject (30 EC), een integraal en multidisciplinair project dat is gericht op de (internationale) samenleving. Met het afstuderen profileert de student zich met zijn eigenheid, authenticiteit en eigen kracht richting werkveld. De student toont bij zijn afstuderen niet persé zijn of haar artistieke multi-, inter- of transdisciplinariteit aan, maar juist de eigen toegevoegde waarde of specialiteit (bijvoorbeeld fotografie, de band et cetera).

Minimaal zeven van de tien competenties moeten op expertniveau (excellentieniveau voor het honours talentprogramma¹²) worden gerealiseerd; waarvan verplicht de competenties visie-ontwikkeling, creërend vermogen, innovatief vermogen, reflectief vermogen en leiderschap.

Het afstudeerproject kan individueel of in samenwerking met andere studenten plaatsvinden. In dat laatste geval moet iedere student een duidelijk gedefinieerde (individuele) rol hebben. Het afstuderen vindt plaats door middel van een performance assessment in de vorm van een expositie, presentatie, optreden of anderszins. Dit assessment is publiek (de doelgroep, pers, fans en/of collega's worden uitgenodigd). De beoordeling vindt - net als bij de overige projecten - plaats tijdens een portfolio assessment op basis van het POP, de formatieve toetsing en het portfolio. De procedure is vergelijkbaar met dit verschil dat de assessment commissie nu het CGI afneemt: naast twee onafhankelijke assessoren van de opleiding, bestaat de commissie uit de SLB'er als technisch voorzitter en een *externe* assessor (examinator). De procedure van het portfolio assessment afstuderen staat beschreven in de afstudeerhandleiding.

Op basis van het gesprek met opleidingsmanagement wordt duidelijk dat de opleiding beschikt over een *pool* van externe assessoren, waarop de opleiding een beroep kan doen bij het portfolio assessment van het afstuderen. Leden uit de pool zijn of worden aangewezen als examinerator en nemen deel aan een training assessment (zie ook onder het kopje Personeel; hiermee is een start gemaakt). Bijlage 1 van het Toetsplan geeft de Profielschets van de externe assessor.

Ter beoordeling van het aspect *gerealiseerde eindkwalificaties* heeft het panel tijdens het locatiebezoek een representatieve set van eindwerken van eerdere cohorten (inclusief studenten honours programma) bekeken. Daarnaast heeft zij gesproken met twee leden van de WAR en twee alumni. De leden van de WAR zijn sterk betrokken bij en op de opleiding. Zij zijn van mening dat afgestudeerden de beoogde competenties realiseren. Deze opleiding richt zich vanaf het eerste jaar op een breed spectrum (breder dan Muziek en/of Vormgeving). Daarbij is aandacht voor de ambachtelijke vaardigheid, maar ook voor visie, innovatie, ondernemerschap en het aansturen van (grote) projecten. Er wordt sterk gestuurd op het bereiken van het HBO-niveau. De leden geven voorbeelden van door studenten georganiseerde werkveldconferenties, waar thematische en lokale componenten op creatieve wijze bij elkaar kwamen. Alumni vertellen het panel dat zij goed zijn in het verbinden van een visie op kunst en cultuur met de samenleving. Daarbij zijn zij bewust van andere disciplines (hebben oog voor theoretische verdieping), maar hebben zij vooral ook oog voor het proces. Zij zijn naar hun eigen mening sterk ontwikkeld in het doorbreken van vastgeroeste patronen. Terugblikkend op de opleiding zeggen zij dat zij in het onderwijs

---

¹² Het honours talentprogramma is een programma dat de student volgt naast het reguliere curriculum. Een student kan wel - door 7 van de 10 competenties op excellent niveau te halen - een vermelding van excellentie voor een individueel project op het diplomasupplement krijgen.

veel uit zichzelf moesten halen, hetgeen soms lastig was, maar het heeft hen wel gewapend en goed voorbereid op het werkveld.

Overwegingen

Het panel is van mening dat het *toetsstelsel* voldoende is vormgegeven. De toetsvormen sluiten qua inhoud en niveau aan bij de ambitieniveaus van de beoogde leeruitkomsten, competenties en kerntaken. In de toetsplannen is deze opbouw expliciet gemaakt. De beoordelingscriteria of normen in de handleidingen en POP zijn 'in lijn' met de toetsplannen. Door de afwisseling van formatieve en summatieve toetsen met dezelfde opbouw is er een transparant, valide en betrouwbaar toetsstelsel met aandacht voor kennis, vaardigheden, motivatie en persoonlijkheid van de student. Er is in de beoordeling aandacht voor 'vierogenbeleid', doordat er bij de portfolio assessments standaard gewerkt wordt met twee onafhankelijke (getrainde) assessoren. Daarnaast wordt ook bij de formatieve toetsing altijd de eis gesteld dat minimaal twee personen feedback geven op de resultaten van de student. De beoordelingsformulieren zijn duidelijk van opzet: de formatieve feedback, waaronder feedback vanuit het werkveld, weegt expliciet mee in de beoordeling (als onderdeel van de summatieve toetsing). De kenniscomponent is onderdeel van de bewijsstukken van het portfolio. De examen- en toetscommissie bewaken de kwaliteit van de (eind-) toetsen. De examencommissie wijst de examinatoren aan. Studenten vinden de toetsvormen billijk en transparant.

De toetsvormen van de *afstudeerprojecten* kennen dezelfde systematiek als de reguliere projecten, met dit verschil dat bij het portfolio assessment de commissie, naast de twee onafhankelijke interne assessoren en de technisch voorzitter, ook een *externe* (getrainde) assessor kent (tevens examiner). Het performance assessment heeft een publieke functie. De student moet hiervan een filmopname (DVD), een geluidsopname (CD) of foto's maken en deze als registratie toevoegen aan het portfolio van het portfolio assessment. De opleiding wil haar pool met (getrainde) externe assessoren uitbreiden, hetgeen het panel positief vindt.

Het panel vindt dat de opleiding Popular Culture *meerwaarde* heeft en dat deze opleiding (uitgaande van de eindproducten van de huidige opleidingen) in staat is om haar *beoogde eindkwalificaties te realiseren*. Het panel heeft een representatieve set van eindwerken van eerdere cohorten (inclusief studenten honours programma) bekeken: eindportfolio's, verslagen van onderzoeken, voorbeelden van producten, foto's van publieksassessments en ingevulde eindbeoordelingen. De eindwerken van de opleiding weerspiegelen het HBO-niveau en sluiten aan bij de breedte en diepte van de competenties. De beoordelingsformulieren zijn volledig ingevuld. Wel vindt het panel dat het eindexamen sterk gericht is op 'aantonen en borgen' en bestaat uit veel reflecties van de student op zijn eigen competentie-ontwikkeling (terugblikkend en soms herhalend). Het panel raadt aan hierin meer focus aan te brengen. Ook het vooruitkijken, vanuit een eigen identiteit, gericht op het persoonlijk vermarkten is relevant voor de vrijwel afgestudeerde ('Wie ben ik? Wat is of wordt mijn visitekaartje?').

Leden van de WAC en alumni zijn tevreden over het gerealiseerde eindniveau en de toegevoegde waarde van de opleiding Popular Culture. Wel kan ondernemerschap meer aandacht krijgen. Het panel constateert dat ondernemerschap slechts op gevorderd niveau wordt afgetoetst en geen verplichte competentie van het afstuderen is, terwijl dit wel geldt voor leiderschap. Het panel raadt aan dat de opleiding de competentie ondernemerschap sterker opneemt als onderdeel van het verplicht te realiseren eindniveau met oog voor de verbinding met visieontwikkeling en leiderschap.

Conclusie

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel voldoende.

4.4 Afstudeergarantie en financiële voorzieningen

4.4.1 Standaard 4

De instelling geeft aan studenten de garantie dat het programma volledig kan worden doorlopen en stelt toereikende financiële voorzieningen beschikbaar.

Bevindingen en overwegingen

De ontwikkelkosten van het samenvoegen van de afzonderlijke opleidingen Muziek en Vormgeving tot de geïntegreerde en vernieuwde opleiding Popular Culture bedragen naar schatting circa 70.000 Euro. Deze kosten kunnen worden gefinancierd uit de strategische beleidsruimte die jaarlijks binnen de Hanzehogeschool wordt gereserveerd. Omdat de (nieuwe) opleiding Popular Culture in feite een voortzetting is van de huidige situatie, wordt de mogelijkheid voor nieuwe studenten om daadwerkelijk te kunnen afstuderen (naar verwachting vanaf 2018) door het CvB gegarandeerd.

Conclusie

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel voldoende

4.5 Algemene conclusie over de kwaliteit van de opleiding

Aangezien het panel alle standaarden met een voldoende heeft beoordeeld, beoordeelt zij de kwaliteit van de nieuwe opleiding als geheel ook als **voldoende**.

4.6 Aanbevelingen

- Het panel raadt aan dat de opleiding actief *zelf* in de voorhoede blijft en onderzoekend haar eigen profiel blijft vormgeven. Hierbij gaat het ook om het regelmatig vaststellen van relevante, nieuwe (technologische, cross mediale en interdisciplinaire) ontwikkelingen in muziek, vormgeving en vakgebieden die explicieter gerelateerd kunnen worden aan het opleidingsprofiel en de eindkwalificaties. Wellicht kunnen de contacten met (relevante) buitenlandse hogescholen worden geïntensiveerd om nieuwe trends in de popular culture te spotten of verder te ontwikkelen.
- Het panel raadt aan dat het lectoraat haar verbinding met het onderwijs sterker vormgeeft en haar inspirerende, voedende en sturende rol daarin neemt. Het is daarbij wenselijk dat de opleiding oog blijft houden voor relevante thema's in met name het aanbodgerichte onderwijs. Een relevant thema is bijvoorbeeld 'ondernemerschap' en het opzetten van een zakelijke strategie.
- Bij de intake raadt het panel aan om in de selectie aandacht te geven aan (de gewenste) zelfstandigheid en ondernemendheid van de aspirant-studenten met het oog op het kansrijk doorlopen van met name het flexibele deel van de opleiding. Ook een meer overtuigende recruiting strategie kan gewenst zijn (met het oog op het aantrekken van een meer diverse instroompopulatie).

- Bij de studiebegeleiding ondersteunt het panel de keus voor een vaste *individuele* coach voor iedere student, naast de docent-SLB'ers in de productiehuizen. Zij adviseert de opleiding dat de SLB'er (als coach) een onafhankelijke rol heeft, die niet te inhoudelijk sturend is.
- Het panel raadt aan in de producten van het eindexamen, het afstudeerproject, meer focus aan te brengen. Ook het vooruitkijken, vanuit een eigen identiteit, gericht op het persoonlijk vermarkten is relevant voor de vrijwel afgestudeerde ('Wie ben ik? Wat is of wordt mijn visitekaartje?').
- Het panel raadt aan dat de opleiding de competentie ondernemerschap sterker opneemt als onderdeel van het verplicht te realiseren eindniveau met oog voor de verbinding met visieontwikkeling en leiderschap.

5 Overzicht oordelen

Onderwerp	Standaarden	Oordeel
1 Beoogde eindkwalificaties	1. De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen	V
2 Onderwijsleeromgeving	2. Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren	V
3 Toetsing	3. De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing	V
4 Afstudeergarantie en financiële voorzieningen	4. De instelling geeft aan studenten de garantie dat het programma volledig kan worden doorlopen en stelt toereikende financiële voorzieningen beschikbaar	V
Algemene conclusie		V

V = voldoende O = onvoldoende

Bijlage 1: Samenstelling panel

Voorzitter:

- Luc Nowé is stichter & algemeen directeur van Poppunt, het steunpunt voor de popmuzikant, dj en producer in Vlaanderen & Brussel. Daarnaast is hij ook de oprichter van Muziekcentrum Trix in Antwerpen, een centrum met verschillende concertzalen, repetitielokalen, educatieve opleidingen en residenties. Luc is tevens bestuurslid van het Forum voor Amateurlunsten (koepel van de amateurkunsten) en ook bestuurder in de algemene vergadering van het Kunstensteunpunt. Luc was in 2012 ook betrokken als voorzitter bij de visitatie / audit van de PXL Music te Hasselt (België).

Leden:

- Ingrid Schuffelers, hoofddocent Product Design aan de HKU, heeft als lector design ervaring met ontwerpprocessen in verandering, explorerend onderzoek in leerlijn en curriculum en interdisciplinariteit in praktijkprojecten met studenten. Als zelfstandig ontwerpster is zij bij vele vormgevingsprojecten van uiteenlopende ontwerp bureaus betrokken.
- Merlijn Twaalfhoven is artistiek leider bij Stichting La Vie sur Terre. Hij
- laat zich als componist inspireren door muziek uit verre gebieden en langvervlogen tijden. Maar bij het ontwerpen van een concert zoekt hij vaak onervaren deelnemers uit de plaatselijke omgeving die samenwerken met professionals. Deze ongewone locatieprojecten nemen een breed publiek op in een totaalbeleving voor alle zintuigen. Op bijzondere plekken als scheepswerven, fabrieken, kerken en zalen als Paradiso werken klassieke musici samen met een boerenfanfare, dj's en kinderkoren. Als lector 'PopKunst' aan kunsthogeschool ArtEZ onderzocht hij hoe kunstenaars nieuwe publieksgroepen kunnen bereiken zonder afbreuk te doen aan hun artistieke ideeën.

Student lid:

- Henri Boersma is een Master-student geneeskunde aan de Universiteit van Maastricht. Tijdens zijn studie is hij actief geweest als student-lid binnen verschillende medezeggenschapsorganen op zijn faculteit. Ook heeft hij minors gevolgd in Gezondheidsrecht en Ondernemerschap. Voor hij startte met Geneeskunde, heeft hij een jaar Biomedische Wetenschappen aan de Katholieke Universiteit Leuven gestudeerd.

Alle panelleden hebben een onafhankelijkheids- en onpartijdigheidsverklaring ingevuld en ondertekend.

Het panel werd bijgestaan door Nancy Van San, beleidsmedewerker NVAO, procescoördinator en Lieke Ravestein, zelfstandig onderwijskundig adviseur, secretaris.

Bijlage 2: Programma locatiebezoek

Het panel heeft een bezoek gebracht aan de locatie op 20 en 21 mei 2014.

Locatie: Adres: Achter den Hoven 23, Leeuwarden

Programma 20 mei

- 19.15 uur   Ontvangst. Inleiding Albert vd Kooij
19.30 – 21.00 uur   Bekijken van afstudeerwerken, honourswerken en aanvullende representatieve werken uit andere jaren, toelichting door student

Programma 21 mei

- 08.30u – 09.00u   Ontvangst panel NVAO en vooroverleg
- Albert vd Kooij (teamleider Academie voor Popcultuur)
  - Hendrik Jan Vermeulen (coördinator onderwijs)
  - Els Loeff (adviseur kwaliteitszorg)
  - Dorothea vd Meulen (dean Minerva)
- 09.00u – 09.45u   Vertegenwoordigers instellingsbestuur en onderwijsinstituut
- Henk Pijlman (voorzitter CvB Hanzehogeschool Groningen)
  - Dorothea van der Meulen (dean Minerva)
  - Albert van der Kooij (teamleider Academie voor Popcultuur)
- 10.00u – 10.45u   Vertegenwoordigers opleidingsmanagement (met ontwikkelaars)
- Albert vd Kooij (teamleider Academie voor Popcultuur)
  - Hendrik Jan Vermeulen (coördinator onderwijs, HSD¹³, penvoerder ontwikkelaar, toetscommissie)
  - Jan Pier Brands (coördinator onderwijs, HSD, ex vz examencommissie¹⁴)
  - Anne Nigten (lector Popular Culture Sustainability and Innovation)
  - Ellis Boom (coördinator SLB)
  - Ype van der Ploeg (Marketing, Projectmanagement, SLB, ontwikkelaar)
- 11.00u – 11.45u   Studenten
- Luciano Hoch stage/richting afstuderen, Mu
  - Isabelle Hauschildt Propedeuse, Mu
  - Shawn Buckles, musicus en project over privacy van data, Mu
  - Nelleke Bongaards-van der Meulen, Hoofd fase, Mu
- 11.45 - 13.00   Overleg panel tijdens lunch (besloten), inclusief bezoek voorzieningen
- rondleiding

---

¹³ HSD = Hogeschool Docent

¹⁴ Minerva heeft een schoolbrede examencommissie. Jan Pier Brands is tot voor kort voorzitter geweest.

13.00u – 13.45u	<p>Docententeam (mix van R&D-docent , projectmanager, SLB-trainer, docent flankerend onderwijs, gastdocent), inclusief vertegenwoordigers examencommissie en opleidingscommissie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Johanneke Dijkstra (Film/Foto, R&D) • Patries van Iterson (Zang, SLB) • Roger Muskee (Film/Video, R&D) • Thuur Caris (HSD, onderzoek) • Anne Karen (Opleidingscommissie, Kunst, Projectmanagement, R&D, SLB) • Jos Blomsma (gastdocent, externe assessor) • Jan Pier Brands (coördinator onderwijs, R&D, productiehuischef hoofdfase, HSD, ex vz examencommissie¹⁵)
14.00u – 14.45u	<p>Vertegenwoordigers werkveld / werkveldcommissie / Alumni</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hans Breukel (lid Werkveld Advies Raad, beleidsmedewerker Kunst en Cultuur gemeente WestStellingwerf) • Sjouke Nauta ((lid Werkveld Advies Raad , directeur Stichting Friesland Pop) • Merlijn Poolman , Alumnus, Eigenaar Subsonic Club & Dance Evenementen organisatie • Douwe Dijkstra , Alumnus, afgestudeerd musicus, werkend in Collectief Heksenhamer aan events, muziek, performance, nieuwe concepten.
14.45u – 16.15u	Overleg panel (besloten)
16.15u	Beknopte terugkoppeling

---

¹⁵ Minerva heeft een schoolbrede examencommissie. Jan Pier Brands is tot voor kort voorzitter geweest.

Bijlage 3: Overzicht van bestudeerde documenten

Informatiedossier opleiding/instelling

- Bijlage 1a: Besluit Doelmatigheidstoets bachelor Popular Culture, 28 augustus 2013
- Bijlage 1b: Rectificatie besluit doelmatigheidstoets Popular Culture, 15 oktober 2013
- Bijlage 2 : Marktonderzoek Toekomst voor de Popartiest - Integrale bacheloropleiding Popular Culture - Onderzoeksbureau Elles Mulder, maart 2013
- Bijlage 3 : Onderwijs- en examenregeling Bachelor Popular Culture 2014-2015
- Bijlage 4 : Toetsplan Bachelor Popular Culture 2014-2015
- Bijlage 5 : Beoordelingsrapport Bachelor Vormgeving aan de Minerva Academie voor Popcultuur, Hobéon, 17 december 2013
- Bijlage 6a: Overzicht kerndocenten en ITV'ers Minerva Academie voor Popcultuur 2012-2013
- Bijlage 6b: Overzicht gastdocenten Minerva Academie voor Popcultuur 2012-2013
- Bijlage 6c: Overzicht externe assessoren Minerva Academie voor Popcultuur 2012-2013
- Bijlage 6d: Overzicht examinatoren docenten en bevoegdheden Minerva Academie voor bij Popcultuur 2013
- Bijlage 6e: CV's Kerndocenten
- Bijlage 7 : Rapport instellingstoets Kwaliteitszorg 2013

Aanvullende bijlagen, ontvangen voorafgaand aan de voorbereidende vergadering:

1. Vergelijk competentieprofielen
2. a t/m d. Projecthandleidingen propedeuse; project 1 en 2 (2013-2014) en project 3 en 4 (2012-2013)
3. Handleiding Kernprogramma 2013-2014
4. Handleiding onderwijs Hoofd fase 2013-2014
5. Stage handleiding 2013-2014
6. Handleiding afstuderen 2013-2014
7. Notitie onderzoek 2012-2013
8. Notitie Kennisbasis 2012-2013
9. Handleiding onderwijs Propedeuse 2014-2015 (Concept)

Aanvullende informatie, ontvangen voorafgaand aan het locatiebezoek:

1. Handleiding onderwijs propedeuse Popular Culture 2014-2015
2. a t/m d. Handleidingen projecten propedeuse Popular Culture 2014-2015 (4x)
3. Vergelijking opleidingsprofielen VG/BK landelijk en Popular Culture
4. De afgestudeerde Bachelor Popular Culture
5. a t/m c. Personeel en contacttijd

Documenten beschikbaar gesteld tijdens locatiebezoek:

1. Representatieve set eindwerken van eerdere cohorten (inclusief studenten honoursprogramma): eindportfolio's, verslagen onderzoeken, voorbeelden van producten, foto's van publieksassessments, ingevulde eindbeoordelingen
2. Presentatie A. van der Kooij tijdens de eerste bezoekdag
3. Kennis & Onderzoek in een snel veranderende samenleving, Minerva, mei 2014
4. Notulen opleidingsteam docenten

Documenten ontvangen na afloop van het locatiebezoek:

1. Beroepsprofiel en Opleidingsprofielen Beeldende Kunst en Vormgeving, 20 Januari 2014
2. Presentatie Albert vd Kooij over de nieuwe opleiding, 20 mei 2014-06-06
3. Verslagen examencommissie, september 2013-april 2014

Bijlage 4: Lijst met afkortingen

ba	bachelor
ECTS	European Credit Transfer System
hbo	hoger beroepsonderwijs
ma	master
NVAO	Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
POP	Persoonlijke Ontwikkelingsplan
SLB'er	Studieloopbaanbegeleider
WAR	Werkveld Advies Raad
wo	wetenschappelijk onderwijs

Het paneladvies is tot stand gekomen in opdracht van de NVAO met het oog op beperkte toetsing van de nieuwe opleiding hbo-bachelor Popular Culture van de Hanzehogeschool Groningen.

Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO)

Parkstraat 28

Postbus 85498 | 2508 CD DEN HAAG

T 31 70 312 23 30

F 31 70 312 23 01

E info@nvao.net

W www.nvao.net

Aanvraagnummer 002664